

VELENÍ CO ČSSR V DOBĚ PŘECHODU Z MÍROVÉHO NA VÁLEČNÝ STAV

Specifické zvláštnosti možného ozbrojeného zápasu mezi koalicemi států s rozdílným společenským zřízením s pravděpodobným použitím zbraní a zbraňových systémů s hromadnými účinky vyžadují, aby k obraně státu byla připravena celá země a všichni její lidé.

Nezastupitelné místo v systému obrany ČSSR má Civilní obrana (CO) ČSSR. Ta zahrnuje opatření k obraně a ochraně obyvatelstva před následky soudobých prostředků nepřátelského napadení, k vytvoření podmínek pro plynulý chod hospodářského života za nepřátelského napadení a k odstraňování jeho následků. Zabezpečování úkolů CO patří do náplně činnosti všech státních, hospodářských a ostatních orgánů a organizací v ČSSR. **Příprava opatření k splnění úkolů CO za branné pohotovosti státu se uskutečňuje již v míru v souladu s hospodářskými možnostmi státu, s využitím zařízení, prostředků a zdrojů národního hospodářství a za účasti všeho obyvatelstva.**

Opatření CO k obraně jsou uskutečňována na celém území ČSSR s důrazem na

pravděpodobně nejohroženější místa, města, objekty a prostory na teritoriu. Tato místa jsou podle důležitosti a významu pro obranu ČSSR zařazena do kategorií a vodní díla do skupin.

Jedním ze základních opatření CO je zabezpečení vyrozumění a varování, jehož bezchybná funkce je předpokladem včasného a organizovaného uvedení vojenských a nevojenských sil CO do pohotovosti. V podmínkách CO ČSSR je vytvoření podmínek k zabezpečení tohoto úkolu o to složitější, že pro vojenskou část CO jsou zavedeny rozdílné systémy uvádění do bojové pohotovosti. Vojenská část CO je uváděna do bojové pohotovosti v systému uvědomění ČSLA a pronikání signálů o vyhlášení stupňů bojové pohotovosti je zabezpečeno stejným způsobem jako u vojsk. Přesto ani zde nejsou na stupni štábu CO okresu (města, obvodu) vytvořeny stejné podmínky jako útvarům ČSLA. Jediným řešením, jak za daného stavu zabezpečit rychlé uvědomění štábů CO okresů (měst, obvodů), bylo zavedení operační dosažitelnosti vojáků z povolání a občanských pra-

covníků. Na stupni kraje (hlavní město) jsou zavedeny služby operačních dozorců. Nejlepší podmínky pro uvědomění příslušníků CO jsou vytvořeny u štábů CO republik a štábů CO ČSSR (pomocí stálých operačních dozorců). O to složitější situace je při uvádění do vyšších stupňů bojové pohotovosti nevojenské části CO, která je uvědomována systémem stupňů pohotovosti v ČSSR. Hlavní úlohu i v tomto systému však mají územní vojenské štáby CO, které z rozhodnutí Rady obrany státu mají odpovědnost za proniknutí signálů vyhlášení stupňů pohotovosti jak směrem k nevojenské části CO, tak ke všem určeným stranickým orgánům, orgánům státní správy, společenským organizacím a objektům národního hospodářství. Vyrozumění zabezpečují a plní vojenské štáby jak po vertikální linii k podřízeným vojenským štábům CO, tak po horizontální linii k určeným orgánům a organizacím státní správy a národního hospodářství. Z toho je zřejmé, že štáby CO okresů (měst, obvodů) nejsou s to zabezpečit předání signálů všem určeným orgánům a organizacím na svém teritoriu, kterých je řádově několik set. Proto je v každém okrese vytvořen specifický systém předávání signálů založený na principu vyznamování uzlů, a to až ve třech (někdy i více) úrovních.

Obdobně jako v systému uvědomění ČSLA jsou prováděny prověrky pronikání signálů i v systému uvádění do stupňů pohotovosti ČSSR. Prověrky ukázaly, že rozhodující příčinou nedostatků při předávání signálů je to, že většina vyznamovaných orgánů a organizací v civilním sektoru nemá možnost zavedení stálých služeb a ve většině z nich není zavedena ani dosažitelnost hlavních funkcionářů. Přesto v průměru 90 % určených orgánů, organizací a funkcionářů bylo vyznamováno ve stanovených časových normách.

Velkou pozornost věnují územní štáby CO vytvoření automatizovaného systému vyznamování a varování. V současné době je u všech územních vojenských štábů CO a u rozhodujících federálních ministerstev v bojovém provozu linkové vyznamovací zařízení sovětské výroby P-160, které umožnilo zkrácení doby předání signálů do stupně štábu CO okresu v to na několik minut. Dalším zavedeným automatizovaným prostředkem vyznamování je rádiové zařízení R-413 na stupni štábu CO ČSSR, štábu CO republik a štábů CO krajů (hlavních měst). V současné době jsou zaváděny tyto prostředky na místa velení.

K rychlému vyznamování určených orgánů, organizací a funkcionářů bylo ve spo-

lupráci štábu CO ČSSR a k.p. Tesla Piešťany vyvinuto speciální vyznamovací zařízení ZU-1619 na bázi mikropočítače PMD-85, které je schopno bez lidského zásahu uskutečnit telefonické vyznamování určených účastníků na osmi linkách současně.

K varování obyvatelstva před vzdušným napadením je v ČSSR vytvořena síť elektrických sítí, která zahrnuje celkem 6170 těchto prostředků, z nichž je 1520 napojeno na centrální ovládání. Signálem je tak pokryto asi 70 % území ČSSR.

Úkoly, které plní CO v období přechodu z mírového na válečný stav a zejména při ochraně obyvatelstva a národního hospodářství po napadení teritoria státu nepřitelem, kladé mimořádné nároky na organizaci velení.

Velení CO ČSSR vychází z principu, že vrcholným státním orgánem pro řízení obrany ČSSR, jejíž součástí je i CO ČSSR, je Rada obrany státu. Přípravu k civilní obraně v republikách, krajích (hlavních městech) a okresech řídí Rady obrany republik, krajů (hlavních měst) a okresů, a to jak v době míru, tak i za branné pohotovosti státu.

Územní náčelníci CO — místopředsedové vlád ČSR a SSR, předsedové KNV, primátoři hlavních měst Prahy a Bratislavy, předsedové ONV jsou jednak členy příslušných rad obrany (a zároveň i vykonavatelé usnesení těchto rad obrany), jednak územními náčelníky CO a z tohoto titulu jsou podřízeni vyššímu náčelníkovi CO. Tato dvojí podřízenost umožňuje územním náčelníkům CO plnit úkoly CO, které vyplývají z konkrétních rozhodnutí příslušné rady obrany v úzké návaznosti na úkoly stanovené vyššímu stupni řízení CO. Územní náčelník CO je nadřazený nižším územním náčelníkům CO a ve vymezené působnosti též resortním náčelníkům CO na své úrovni řízení.

Štáby CO ČSSR, ČSR, SSR, jakož i štáby CO krajů, hlavních měst, okresů a určených měst, jsou výkonnými orgány náčelníků CO pro řízení a koordinaci příprav Civilní obrany na území ČSSR, republik a v územních obvodech národních výborů.

Tyto štáby CO jsou vojenskými orgány a při velení v CO vycházejí ze zásad a metod používaných v ČSLA. Územní vojenské štáby CO uskutečňují opatření podle rozhodnutí příslušné rady obrany, dále pokynů, které vyplývají z pravomoci územního náčelníka CO, směrnic a nařízení náčelníka CO ČSSR. V čele každého štábu CO je náčelník štábu CO, který je prvním zástupcem příslušného územního náčelníka Civilní obrany.

Rízení a velení štábům, útvarům, zařízením a jednotkám CO je zabezpečeno již v míru připravenou soustavou stálých míst velení.

Pohotovostní velitelské stanoviště je dočasným místem velení náčelníka CO do doby zaujetí hlavního velitelského stanoviště. Je z něho řízena činnost CO při uvádění do bojové a mobilizační pohotovosti v době narůstání nebezpečí nepřátelského napadení a uskutečňuje se velení silám a prostředkům CO při nenadálém napadení.

Hlavní velitelské stanoviště je hlavním místem velení náčelníka CO. Odtud se uskutečňuje velení silám a prostředkům CO po dosažení pohotovosti.

Záložní velitelské stanoviště je připraveno k převzetí velení při vyřazení hlavního velitelského stanoviště. Jako záložní velitelské stanoviště je zpravidla využíváno velitelské stanoviště jednoho z nižších štábů CO.

Tím, že územní vojenské štáby CO organizují bojovou činnost CO a velí vojenské i nevojenské části CO na příslušném teritoriu, jsou místa velení územních náčelníků CO připravována jako stálé odolné stavby s příslušným vybavením již v míru. Na jednotlivých stupních jsou v souladu s normativy stavebně technických opatření CO na území ČSSR připravována společná chráněná válečná pracoviště rad obrany a příslušných územních náčelníků CO. Do pohotovosti jsou uváděna v souladu s plánem bojové pohotovosti a obsazují je bojové směny. S ohledem na možný vývoj situace na teritoriu v průběhu bojové činnosti (pohyb fronty, napadení velitelských stanovišť apod.) je nutné v systému velení CO ČSSR předpokládat, že v případě potřeby budou štáby CO nuceny zaujmát neplánovaná a předem nepřipravená místa velení. To je aktuální zejména u krajů a okresů v západní části teritoria ČSSR.

Proto spolu s velením ze stacionárních míst velení (zabezpečených dostatečným množstvím sil a technických prostředků) jsou na všech stupních velení v CO procvičovány situace, které vyžadují v průběhu bojové činnosti zřizovat neplánované místo velení.

Dále jsou v CO zaváděna a připravována i pohyblivá velitelská stanoviště jako dočasný prvek velení. Ty slouží k řízení přesunů a zasazení sil a prostředků CO v prostorech napadení a k řízení záchranných a likvidačních prací. Také mohou být využita i při velení silám a prostředkům CO, které budou řídit odstraňování následků živelních pohrom a velkých provozních havárií i v současné době.

Civilní obrana je spojením vojenských a nevojenských sil. Územní vojenské štáby CO řídí jak profesionální pracovníky, tj. podřízené územní vojenské štáby CO, tak neprofesionální síly, tj. náčelníky a štáby CO resortů, služeb CO, teritoriálních záchranných útvarů CO, objektů národního hospodářství a státní správy, štáby CO obcí a svépomocné útvary CO. Zákonnou pravomoc vydávat rozkazy a odborná nařízení těmto nevojenským orgánům mají pouze příslušní územní náčelníci CO — předsedové KNV, ONV, popřípadě jejich jménem náčelníci územních štábů CO. Rozhodnutí a nařízení ovlivňují totiž nejen opatření CO, ale týkají se všeho obyvatelstva a jednotlivých odvětví národního hospodářství a státní správy.

Aby štáby CO mohly kvalifikovaně přijímat rozhodnutí ve vztahu k resortním orgánům (službám CO), jsou do sestavy bojového obsazení velitelských stanovišť územních náčelníků CO na všech stupních řízení zařazováni také představitelé resortů, respektive služeb CO. Jsou to odpovědní funkcionáři příslušného resortu (služby CO), kteří jsou schopni z odborných hledisek hodnotit danou situaci a předkládat za příslušnou službu CO návrhy na její řešení. Na tyto funkce jsou připravováni již v současnosti.

Systém velení v CO, především pro organizaci a řízení záchranných a likvidačních prací v období hromadného použití soudobých prostředků ničení nepřítelů proti teritoriu státu, musí důsledně respektovat svoji vazbu na ostatní orgány řízení a velení na daném teritoriu. Pouze vzájemnou součinností je možné optimalizovat efektivnost přijímaných opatření v CO. Ve vztahu k zabezpečení varování obyvatelstva o nebezpečí vzdušného napadení je nutná součinnost s místy velení PVOS, při organizaci evakuačních opatření a zabezpečování pomoci vojsku s vojenskými orgány velení na teritoriu. Společně a ve vzájemné součinnosti s orgány, silami a prostředky průzkumu na teritoriu (teritoriální radiační hlásmo síti, vojsky na teritoriu) je řešeno zjišťování a vyhodnocování napadení ZHN.

Zvláštní místo v součinnostních vztazích představují vazby na civilní obranu soudních socialistických států. Představitelé velení CO ČSSR podepsali s představiteli CO NDR, PLR a MLR plány součinnosti, které předpokládají vedle výměny potřebných informací, poskytování vzájemné pomoci silami a prostředky CO v prostorech napadení v blízkosti společné státní hranice, popřípadě i zřizování společných orgánů velení. V případě vzniklé potřeby je

předpokládáno dočasné vyvedení postiženého obyvatelstva do vyčleněných prostorů na území sousedního státu, včetně jeho plného zabezpečení. K zajištění těchto úkolů štáby CO vyměňují se svými protějšky styčné důstojníky.

Systém velení CO ve vertikální i horizontální linii, včetně odpovídajícího technického zabezpečení, splňuje základní požadavek včasného poskytnutí pomoci obyvatelstvu v prostorech napadení. Pozdní zahájení záchranných prací v důsledku neproniknutí úkolů podřízeným by mělo nedozírné následky v nárůstu nenávratných ztrát a úzce souvisí s požadavkem zabezpečení přežití obyvatelstva v příští možné válce. To vyvolává požadavek především na zabezpečení velení i v podmínkách narušené spojovací soustavy, uplatnění principu relativní samostatnosti nižších štábů CO přijímat včas rozhodnutí a řídit záchranné a likvidační práce bez ovlivnění nadřízeného.

Schopnost štábů zabezpečovat pevně a nepřetržitě velení je zapotřebí cílevědomě spojit také s další možnou racionalizací rozhodovacího procesu, jejímž základem musí být především kvalitně zpracované metodiky činnosti. Širší uplatnění formalizované dokumentace, prostředků mechanizace a automatizace, zkvalitňování informačního toku na místech velení vede ke zkracování potřebného času k přijetí rozhodnutí, a tak jsou i vytvořeny příznivější podmínky pro splnění úkolů podřízenými. Tento cíl je sledován i ve všech praktických formách přípravy štábů CO.

Z hlediska vzrůstajících požadavků na

zabezpečení nepřetržitého velení silám a prostředkům, které na teritoriu státu zabezpečují komplex opatření číselní obrany, jako např. přechod na válečnou výrobu, poskytování pomoci pojmům vojsku aj., je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost dalšímu zkvalitňování velení CO ČSSR.

Aktuálními jsou zejména tyto požadavky:

1. Již v míru organizovat a budovat společná místa velení Rad obrany, štábů CO a orgánů státní správy, především v místech, která mají z hlediska obrany rozhodující význam. Sloučením těchto orgánů velení a řízení je možné řešit vzniklé situace ve vzájemné úzké součinnosti, v kratších časových lhůtách a v celém komplexu.

2. Dále prohlubovat a zdokonalovat součinnostní vazby územačních štábů CO všech stupňů s orgány velení a řízení teritoria, orgány velení ČSLA a s orgány velení CO sousedních socialistických států.

3. Zdokonalovat informační systém štábů CO na místech velení za branné pohotovosti státu, především zabezpečit v potřebném rozsahu informaci nadřízeného o situaci, včasné a konkrétní velení podřízeným silám a prostředkům CO. K tomu vytvářet potřebné technické předpoklady.

4. Na základě podrobné analýzy dosavadního systému velení a stanovení perspektivních požadavků vytvořit v úzké návaznosti na vytvářené systémy ČSLA a státní správy automatizovaný systém velení a řízení CO ČSSR a tak zabezpečit plně jeho funkci za branné pohotovosti státu.

Этот номер журнала Военская мысль является монотематическим и направлен на тему: „Управление войсками в ходе подготовки и ведения оборонительной операции в начальном периоде войны“. В его разработке принимали участие офицеры и генералы из управлений и отделов ГШ ЧНА, ФМНО, штабов военных округов и Военной академии им. А. Запотоцкого. Он может служить для подготовки командиров и штабов военных округов, армий и дивизий, научно-педагогического состава и слушателей военных академий и курсантов высших военно-учебных заведений к выполнению основных задач Приказа Министра Национальной обороны ЧССР по подготовке войск ЧНА и Директивы по оперативной и боевой подготовке на 1988—1989 учебный год.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-полковник Мирослав Вацек	
Вопросы повышения эффективности процесса управления войсками	3
Генерал-лейтенант Оскар Марек	
Организация полнотрабл в ходе подготовки и ведения оборонительной операции и руководство ею	9
Подполковник Антонин Фогелтанц подполковник Вацлав Будил, кандидат военных наук	
Использование вычислительной техники в процессе управления и руководства ЧНА . . .	14
Полковник Карел Штява	
Требования к управлению войсками коалиционного состава и перспектива их решения . .	19
Полковник Йосеф Земан	
Защита и оборона пунктов управления, организация и способ их решения	23
Полковник Ладислав Клима, кандидат военных наук	
Развитие военно-научной работы в мирное время – предпосылка успешного управления войсками при подготовке и ведении оборонительной операции	28
Генерал-майор Йиржи Флориан	
Управление войсками при подготовке оборонительной операции в период мобилизационного и оперативного развертывания	33
Полковник Мирослав Викторжик	
Работа командующих (командиров) и штабов при принятии (уточнении) решения	39
Генерал-майор Йосеф Лоучка подполковник Франтишек Валах, кандидат военных наук	
Управление войсками в ходе оборонительной операции и создание условий для перехода к решительным и активным боевым действиям	43
Генерал-майор Рудольф Юрица	
Управление войсками ПВО страны при ведении противозвоздушной операции	47
Генерал-майор Вацлав Рочка, кандидат военных наук, доцент	
Вопросы организации взаимодействия в ходе оборонительной операции	50
Подполковник Франтишек Валах, кандидат военных наук	
Организация управления войсками при подготовке и проведении контрудара	54
Генерал-майор Йосеф Червашек	
Управление и руководство разведкой при подготовке и в ходе фронтовой оборонительной операции в начальном периоде войны	60
Полковник Ярослав Крадохвил	
Управление силами и средствами РЭБ	65
Подполковник Йиндржих Лесны полковник Далибор Ружичка, кандидат военных наук	
Особенности управления РВиА при подготовке и проведении ракетных ударов и огня артиллерии	69
	113

Генерал-майор Ян В а н я	
Управление авиацией при подготовке и ведении боевых действий	72
Генерал-майор Ладислав Томечек	
Управление войсками ПВО	77
Генерал-майор Лубомир Тума	
Управление инженерными войсками	82
Генерал-майор Йосеф Черны полковник Аристид Аугостович	
Управление химическими войсками	87
Генерал-майор Ян Винтр	
Обеспечение надежной связи	91
Генерал-майор Михал Гондек	
Руководство техническим обеспечением	95
Генерал-майор Ян Гевера, кандидат военных наук	
Основные проблемы управления тылом	100
Полковник Милан Кубичка	
Организация управления силами и средствами на территории в период подготовки и ведения оборонительной операции	104
Генерал-майор Йозеф Эршек	
Управление ГО ЧССР в период перехода с мирного на военное положение	109

Uvědomujeme čtenáře, že vzhledem k zavedení nové tiskárenské techniky, bude změněn od prvního čísla příštího roku formát našeho časopisu.

V desátém, posledním čísle nebylo možné z technických důvodů uveřejnit obsah ročníku 1988. Uveřejníme jej mimořádně v prvním čísle ročníku 1989.

Redakce časopisu Vojenská mysl

Vydává federální ministerstvo národní obrany ve vydavatelství NAŠE VOJSKO, n. p.

Adresa: Vydavatelství NAŠE VOJSKO, n. p.
redakce časopisu VOJENSKÁ MYSL
Vladislavova 26
113 66 Praha 1

Administrace: Vladislavova 26, 113 66 Praha 1

Vychází 10krát ročně

Je rozeslán podle zvláštního rozdělovníku

Tiskne Naše vojsko, závod 01

Plukovník Ing. Jozef Sirota (šéfredaktor), tel. 46 147

podplukovník Ing. Vladimír Grubner (zástupce šéfredaktora), tel. 46 144

podplukovník Miroslav Weiner, prom. ped. (redaktor publicista), tel. 46 144

Jaroslava Matušková (tisková redaktorka), tel. 46 483

Redakční rada: Plukovník Ing. Aristid Augustovič, generálmajor Ing. Oldřich Frank, generálmajor Ing. Michal Gondek, generálmajor Ing. Rudolf Jurica, plukovník Ing. Ladislav Klíma, CSc., plukovník PhDr. Dezider Kollár, generálmajor Ing. Jan Konícar, plukovník Ing. Jan Kopecký, plukovník Ing. Zdeněk Mrázek, plukovník Ing. František Myšák, plukovník Ing. Josef Němec, CSc., generálmajor doc. Ing. Václav Roučka, CSc., plukovník Ing. Dalibor Růžička, CSc., plukovník PhDr. Květoslav Štrunc, plukovník gšt. Ing. Jozef Tuchyňa, plukovník Ing. Jindřich Vávra, generálporučík Ing. Josef Vincenc, generálmajor Ing. Jan Vintr

Ročník XXXVIII. Toto číslo bylo dáno do tisku 23. 9. 1988